29528 Mediation en het rechtsbestel

29279 Rechtsstaat en Rechtsorde

Nr. 21 Brief van de staatssecretaris van Justitie en Veiligheid

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 9 oktober 2026

In mijn brief van 29 juni jongstleden informeerde ik uw Kamer over de uitvoering van de motie Ellian/Knops die oproept tot het ontwikkelen van een centraal mediatorsregister onder een lichte vorm van publiekrechtelijke regulering.[1],[2] Daarin zegde ik u toe uw Kamer nader te informeren over de stand van zaken voorafgaand aan het commissiedebat Arbitrage, Mediation en Herstelrecht dat gepland staat op 14 oktober aanstaande. In deze brief doe ik deze toezegging gestand.

Bij brief van 5 juni 2026 ontving ik het eindadvies van de kwartiermaker, die was aangesteld om te onderzoeken hoe tot uitvoering van deze motie kan worden gekomen. De kwartiermaker gaf daarin aan dat hij geen realistische mogelijkheid zag om binnen de huidige context een voorstel uit te werken dat kan rekenen op voldoende steun van de relevante actoren en dat tegelijkertijd uitvoerbaar

en duurzaam is. Hij stelde daarop een andere insteek voor, te weten het ontwikkelen van kwaliteitsnormen/ -eisen om tot een bestaand register te worden toegelaten. In mijn brief van 29 juni 2026 heb ik aangegeven dat ik deze route de komende periode zou verkennen.

Deze handschoen heb ik de afgelopen periode samen met de betrokken partijen in het mediationveld opgepakt. De afgelopen periode zijn er één-op-één gesprekken gevoerd met vier grote mediatorsorganisaties, te weten het ADR register, het register van de Mediatorsfederatie Nederland (MfN), de Nederlandse Mediatorsvereniging (NMv) en de Nederlandse vereniging Familie- en erfrecht Advocaten Scheidingsmediators (vFAS). Deze vier mediatorsorganisaties vertegenwoordigen een aanzienlijk deel van het veld.

In de gesprekken is er teruggeblikt op het proces tot op heden en stilgestaan bij wat er, bezien vanuit de huidige praktijk, nodig is wanneer iemand een goede en betrouwbare mediator zoekt. Deze laatste vraag is voor mij steeds het uitgangspunt bij de vormgeving van het verdere proces. In deze gesprekken kwam een duidelijke wens naar voren knopen door te hakken om zo ook voor het veld duidelijkheid te verschaffen. Daarbij werd door partijen de regierol van het ministerie hierin benadrukt. Deze opbrengst sterkt mij in de overtuiging dat het zaak is, na het aflopen van dit door de kwartiermaker geadviseerde traject, een duidelijke keuze te maken.

Daarbij zal ik, zoals ook in debat met uw Kamer door mij aangegeven, de dan voorliggende mogelijkheden ten opzichte van elkaar wegen, waaronder de inrichting van een centraal mediatorsregister conform de bovengenoemde motie Ellian-Knops. Daarbij houd ik steeds het belang en de waarde van kwalitatief

[1] *Kamerstukken II* 2025/26, 29 279, nr. 1059.
[2] *Kamerstukken II* 2021/22, 29 279, nr. 724.

goede mediation voor de rechtzoekende burger voor ogen, zoals ook door de indieners in de overwegingen bij genoemde motie tot uitdrukking is gebracht.

Reikwijdte

De knoop die ik wil doorhakken bevindt zich in eerste instantie op het terrein van de gesubsidieerde rechtsbijstand. Ik licht dat hieronder toe.

In het veld van mediation gaat het feitelijk om meerdere speelvelden. De ene is de gesubsidieerde mediation binnen het rechtsbestel. Hier heb ik een directe verantwoordelijkheid voor de werking van het stelsel. Indirect volgen hieruit ook de verwijzingen naar mediation vanuit de rechtspraak. Het tweede speelveld is mediation buiten het rechtsbestel om. Uit de één-op-één gesprekken kwam ook de behoefte, van in ieder geval een deel van de partijen, naar voren ook hier over te gaan tot regulering, ten behoeve van goede en betrouwbare mediation.

Het belang dat burgers hebben om ook buiten het rechtsbestel toegang te hebben tot kwalitatief goede en betrouwbare mediation onderschrijf ik. Dit past ook bij mijn beeld dat mediation een belangrijke bijdrage kan leveren aan (vroegtijdig) herstel.

Tegelijkertijd past bij regulering door de overheid buiten het rechtsbestel de nodige terughoudendheid. Mediator is een vrij beroep. Gelet op dit vrije karakter is zelfregulering door de sector primair aangewezen. Dit wordt anders als de sector zelf tekortschiet of niet in staat is deze zelfregulering effectief vorm te geven. Overheidsingrijpen kan dan gerechtvaardigd zijn als er voldoende signalen zijn dat dit ingrijpen ook proportioneel is, bijvoorbeeld in het licht van huidige misstanden. Hiervoor heb ik momenteel onvoldoende informatie of signalen.

Ik word hierin bevestigd door het recent door mij aan uw Kamer aangeboden WODC-rapport, waarin staat dat er op dit moment geen signalen zijn dat gebruikers structureel schade ondervinden van ongekwalificeerde mediators — gebruikers zijn gemiddeld tevreden en het beeld van mediation in Nederland is voorlopig positief.[3] Ook uit het rondetafelgesprek met de verschillende organisaties kwam naar voren dat hier vervolgonderzoek voor nodig is. Ik ben daarom in contact met het WODC om te bezien hoe en met welk tempo dit vervolgonderzoek kan plaatsvinden. De uitkomsten hiervan zal ik betrekken bij mijn afweging of ook regulering buiten het rechtsbestel aan de orde zou kunnen zijn. Dat is dus met name van belang als de zelfregulering door de sector zelf tekortschiet. Het ligt mijns inziens voor de hand dat de sector hierbij de uitkomsten van het traject binnen het speelveld van de gesubsidieerde rechtsbijstand betrekt. Ik zal in mijn afweging of regulering buiten het rechtsbestel aan de orde is uiteraard ook de uitkomsten van het vervolgonderzoek door het WODC betrekken.

Proces en vervolg

---

[3] Brief SJenV inzake aanbieding onderzoek “Mediation in Nederland. Ontwikkeling, kwaliteitsborging en empirische inzichten in kwaliteit” van 29 september 2026,Kamerstuk 29528, nr. 20.

Op 28 september jongstleden vond een eerste rondetafelbijeenkomst plaats met bovengenoemde mediatorsorganisaties, waarvoor ook de verwijzers c.q. afnemers van (gesubsidieerde) mediation, te weten de Raad voor Rechtsbijstand, het Juridisch Loket en de rechtspraak waren uitgenodigd. Daarbij is uitgebreid stilgestaan bij de vraag hoe gekomen kan worden tot een uniform normenkader voor mediators die werkzaam willen zijn binnen het stelsel van gesubsidieerde rechtsbijstand.

Ook kwam de vraag op in hoeverre de huidige inschrijvingsvoorwaarden van de Raad voor Rechtsbijstand zich verhouden tot het geldende mededingingsrecht. Hierover heb ik de landsadvocaat om advies gevraagd. De uitkomsten daarvan verwacht ik begin november.

De tweede rondetafelbijeenkomst, die op 9 november aanstaande staat gepland, staat in het teken van het verder verkennen en uitwerken van een uniform (minimum)normenkader. Mijn streven is om dit normenkader, dat in ieder geval als basis zou moeten dienen voor de inschrijvingsvoorwaarden van de Raad voor Rechtsbijstand, per 1 juli 2027 in werking te laten treden.

Van de verdere ontwikkelingen houd ik uw Kamer vanzelfsprekend op de hoogte.

De staatssecretaris van Justitie en Veiligheid,
K.T. van Bruggen